

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Українського науково-методичного
центру практичної психології і соціальної
роботи
Віталій ПАНОК

АНОТОВАНИЙ ЗВІТ
про виконану роботу в рамках реалізації проєкту
із виконання наукових досліджень і розробок
Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти
(назва Проєкту)

Назва конкурсу: Наука для безпеки людини та суспільства
Реєстраційний номер Проєкту: 2020.01/0114

Підстава для реалізації Проєкту з виконання наукових досліджень і розробок (реєстраційний номер та назва Проєкту) реєстраційний номер проєкту: 2020.01/0114; назва проєкту: «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти»

Рішення наукової ради Національного фонду досліджень України щодо визначення переможця конкурсу Наука для безпеки людини та суспільства
протокол від «16-17» вересня 2020 року № 21

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ

Загальна тривалість виконання проєкту 2020 рік – 2021 рік
Початок – 23.10.2020 року;
Закінчення – грудень 2021 року.

Загальна вартість Проєкту, грн. 1177612,00

Вартість Проєкту по роках за договором, грн.:

1-й рік – 360312,00

2-й рік – 817300,00

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОНАВЦІВ ПРОЄКТУ

до виконання Проєкту залучено 7 виконавців, з них:

доктори наук 1;

кандидати наук 4;

інші працівники 2.

3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГРАНТООТРИМУВАЧА ТА ОРГАНІЗАЦІЮ(Ї) СУБВИКОНАВЦЯ(ІВ) ПРОЄКТУ

Найменування установи: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

Організаційно-правова форма установи: державна установа.

Код за ЄДРПОУ: 30022018

Підпорядкованість установи: Національна академія педагогічних наук України

Основні/стратегічні напрями наукової діяльності:

Основним пріоритетом у діяльності Центру є здійснення прикладних досліджень у галузі прикладної психології і соціальної педагогіки та ефективне упровадження їх результатів у практику роботи психологічної служби системи освіти для забезпечення психологічного супроводу освітніх реформ.

КодКВЕД:7220

Прізвище, ім'я, по батькові керівника установи: Панок Віталій Григорович.

Місцезнаходження установи:

(згідно з ЄДРПОУ): м. Київ, бульвар Т. Шевченка, б. 27-А

фактичне місцезнаходження: м. Київ, провулок Віто-Литовський, б. 98-А,

Контактні дані:

телефон установи: +38 (044) 252-70-11

адреса для листування

м. Київ, Україна, 03045 провулок Віто-Литовський, б. 98-А,

адреса електронної пошти: ucap@ukr.net

посилання на веб-сторінку: <http://psyua.com.ua>

4. ОПИС ПРОЄКТУ

4.1. Мета Проєкту

Розробити зміст та засоби діяльності працівників психологічної служби з подолання наслідків пандемії COVID-19. Розробити програми курсів підвищення кваліфікації працівників психологічної служби.

4.2. Основні завдання Проєкту (до 400 знаків)

1. Визначити напрями психосоціальної допомоги постраждалим внаслідок пандемії COVID-19 в умовах закладу загальної середньої освіти.
2. Розробити систему засобів подолання наслідків пандемії у діяльності психологічної служби.
3. Розробити програми курсів підвищення кваліфікації працівників психологічної служби.
4. Підготувати до видання навчальні програми та методичний посібник.

4.3. Детальний зміст Проєкту:

- Сучасний стан проблеми (до 400 знаків)

Ситуація, пов'язана з пандемією COVID-19 призвела до нових викликів у системі освіти, в цілому, та у психосоціальному супроводі всіх учасників освітнього процесу, зокрема. Це зумовило необхідність створення нових підходів у роботі працівників психологічної служби, пошуку нових форм підвищення кваліфікації працівників психологічної служби до надання послуг в нових умовах.

- Новизна Проєкту (до 400 знаків)

Новизна проєкту полягає у: створенні системи інноваційних засобів психосоціальної допомоги постраждалим внаслідок пандемії COVID-19; виявленні факторів, які руйнують психоемоційне здоров'я учасників освітнього процесу; визначенні способів дистанційної підготовки працівників психологічної служби до діяльності; апробації форм дистанційної професійної підтримки працівників психологічної служби.

- Методологія дослідження (до 400 знаків)

Теоретико-методологічні засади дослідження ґрунтуються на:

- теоріях психічної травматизації (А. Аллен, С. Блум, К. Хорні);
- теоретичних засадах феномену «резилієнс» (С. Богданов, Р. Г'єстад);
- теоріях життєконструювання особистості (С. Максименко, Т. Титаренко);
- проєктно-технологічному підході (О. Коберник, В. Панок);
- засадах підготовки практичних психологів (О. Бондаренко, Т. Яценко).

5. ОТРИМАНІ НАУКОВІ АБО НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ (до 2 сторінок) в поточному році/ в рамках реалізації Проєкту, зокрема:

5.1. Опис наукових або науково-технічних результатів, отриманих в рамках виконання Проєкту (із зазначенням їх якісних та кількісних (технічних) характеристик)

1. На основі узагальнення та аналізу отриманої інформації, визначено чотири найбільш важливих напрямів психосоціальної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19:

- формування в учасників освітнього процесу усвідомленого розуміння змісту основних понять та компонентів психологічного здоров'я, основних положень «резилієнс»;
- підвищення обізнаності педагогічних працівників, практичних психологів, соціальних педагогів щодо розпізнання ознак психологічного стресу;
- застосування ефективних технологій гармонізації психічного здоров'я, розвитку життєстійкості, відновних практик в умовах пандемії COVID-19;
- сприяння оволодінню педагогічними працівниками методами самопомоги та самопіклування в стресових умовах, правилами психопрофілактики емоційного та професійного вигорання.

2. Відповідно до визначених напрямів психологічної допомоги учасникам освітнього процесу була розроблена система засобів (методик, технік і технологій) подолання психологічних наслідків пандемії COVID-19 у діяльності працівників психологічної служби системи освіти, яка містить два складника.

Перший складник, це методичний комплекс для забезпечення реалізації визначених напрямів психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах пандемії.

Другий – перелік методик, технік і технологій для роботи за запитами від педагогів, учнів, батьків учнів а також з працівниками психологічної служби.

3. Розроблено навчальну програму дистанційних курсів підвищення кваліфікації практичних психологів щодо здійснення психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах COVID-19, мета якої полягає у вдосконаленні загальних та професійних компетентностей практичних психологів закладів освіти, підвищенні методичного та практичного рівнів професійної компетентності, сприянні особистісного зростання в умовах соціальних трансформацій, підготовка їх до здійснення психологічної допомоги учасникам освітнього процесу щодо подолання наслідків пандемії COVID-19.

4. Розроблено навчальну програму дистанційних курсів підвищення кваліфікації соціальних педагогів щодо здійснення соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах COVID-19. Метою програми є розвиток загальних та професійних компетентностей соціальних педагогів закладів освіти, підготовка їх до здійснення соціально-педагогічного патронату, соціальної допомоги та соціальної підтримки учасників освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19.

5. З метою методичного забезпечення розроблених програм підвищення кваліфікації працівників психологічної служби щодо здійснення соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах COVID-19 підготовлено і видано навчально-методичний посібник. У посібнику висвітлено актуальні соціально-психологічні проблеми учасників освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19, подано конкретні методики психологічної діагностики психоемоційного стану учасників шкільного колективу, практичні методики надання соціально-педагогічної допомоги учням, вчителям і батькам. Посібник містить інформацію про методи, методики і технології роботи працівників психологічної служби в умовах пандемії

6. Навчально-методичний посібник і дві розроблені програми, які складають єдиний навчально-методичний комплекс спрямований на підвищення кваліфікації працівників психологічної служби щодо здійснення соціально-психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах COVID-19, підготовлені до друку і видані.

Всі підготовлені видання розміщено у репозитарії Електронної бібліотеки НАПН України і доступні для безкоштовного скачування.

5.2. За наявності науково-технічної продукції обґрунтування її переваг у порівнянні з існуючими аналогами

Навчально-методичний посібник

1. Подолання наслідків пандемії COVID-19 у закладі освіти: навчально-методичний посібник / авт. кол: В. Г. Панок, І. І. Ткачук, Д. Д. Романовська, Р. А. Мороз, Т. Б. Гніда, В. М. Горленко, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Г. Панка. Київ : ДІА, 2021. 224 с. ISBN 978-617-7785-40-7

URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729074>

Програми

2. Подолання наслідків пандемії COVID-19 у закладі освіти: навчальна програма підвищення кваліфікації практичних психологів / авт. кол: В. Г. Панок, Д. Д. Романовська, Р. А. Мороз, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук, Т. Б. Гніда, В. М. Горленко; за наук. ред. В. Г. Панка. Київ : ДІА, 2021. 56 с. ISBN 978-617-7785-39-1 URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729072>

3. Подолання наслідків пандемії COVID-19 у закладі освіти: навчальна програма підвищення кваліфікації соціальних педагогів / авт. кол: В. Г. Панок, Т. Б. Гніда, В. М. Горленко, І. І. Ткачук, Р. А. Мороз, Д. Д. Романовська, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Г. Панка. Київ : ДІА, 2021. 48 с. ISBN 978-617-7785-38-4 URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729071>

Статті

Панок В. Г. Результати дослідження психологічного стану учасників освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. 3(1). DOI : <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-9-1>.

Романовська Д., Мінтянська Р. Особливості психологічного супроводу освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19. *Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. № 1 (48). С. 365-370. DOI : <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.365-370> (участь Д. Д. Романовської 0.4 а.а.).

Тези, матеріали конференції

Каменщук Т. Д., Романовська Д. Д. Сучасні технології підтримки психічного здоров'я здобувачів освіти в умовах пандемії. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione : esperienza mondiale e realta domestiche* : Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della I Conferenza scientifica e pratica internazionale, Bologna, May 14, 2021. Bologna-Vinnitsia : Associazione Italiana di Storia Urbana & Piattaforma scientifica europea, 2021. Т. 2. Р. 96–99. DOI : <https://doi.org/10.36074/logos-14.05.2021.v2.37>. (участь Д. Д. Романовської 0.1 а.а.).

Горленко В. М. Прояви професійної дезадаптації педагогів в умовах COVID-19. *Профорієнтація: стан і перспективи розвитку* : матеріали XI Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті доктора педагогічних наук, професора Федоришина Бориса Олексійовича, м.Київ, 24 травня 2021 року. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, 2021. С. 40–44. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725771>.

Гніда Т. Інфодемія: шляхи розпізнавання та протистояння інформаційним впливам під час пандемії. *National Events on WMHD in Ukraine 2021 Proceedings* : NMHDU Proceeding ,1(1), м. Київ,5.10.2021. Italy : N-DSA-N, 2021. DOI : <http://doi.org/10.32437/NMHDUP2021.1>

Горленко В. Вплив дистанційної роботи на психічне здоров'я педагогів. *National Events on WMHD in Ukraine 2021 Proceedings* : NMHDU Proceeding ,1(1), м. Київ,5.10.2021. Italy : N-DSA-N, 2021. DOI : <http://doi.org/10.32437/NMHDUP2021.2>

Мороз Р. Моделі кризового втручання в умовах пандемії COVID-19. *National Events on WMHD in Ukraine 2021 Proceedings* : NMHDU Proceeding ,1(1), м. Київ,5.10.2021. Italy : N-DSA-N, 2021. DOI : <http://doi.org/10.32437/NMHDUP2021.3>

Панок В., Ткачук І. Соціально-психологічні проблеми педагогів в умовах пандемії COVID-19. *National Events on WMHD in Ukraine 2021 Proceedings* : NMHDU Proceeding ,1(1), м. Київ,5.10.2021. Italy : N-DSA-N, 2021. DOI : <http://doi.org/10.32437/NMHDUP2021.4>

Романовська Д. Збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19 засобами практичної психології. *National Events on WMHD in Ukraine 2021 Proceedings* : NMHDU Proceeding ,1(1), м. Київ,5.10.2021. Italy : N-DSA-N, 2021. DOI : <http://doi.org/10.32437/NMHDUP2021.5>

Сосновенко Н. Робота практичного психолога з профілактики насильства серед учнів у період карантину. *National Events on WMHD in Ukraine 2021 Proceedings* : NMHDU Proceeding ,1(1), м. Київ,5.10.2021. Italy : N-DSA-N, 2021. DOI : <http://doi.org/10.32437/NMHDUP2021.6>

Переваги підготовленої науково-методичної продукції у порівнянні з існуючими аналогами
Існуючі на сьогодні методичні матеріали для працівників психологічної служби системи освіти з психосоціальної допомоги не враховують:

- актуальних психологічних проблем, що виникли у учасників освітнього процесу внаслідок пандемії COVID-19;
- факторів, які руйнують психоемоційне здоров'я фахівців психологічної служби та

знижують ефективність їхньої діяльності з психосоціальної допомоги постраждалим в умовах пандемії COVID-19;

- необхідності здійснювати психосоціальну допомогу постраждалим дистанційно.

5.3. Практична цінність отриманих результатів реалізації Проєкту для економіки та суспільства (стосується проєктів, що передбачають проведення прикладних наукових досліджень і науково-технічних розробок)

Практичною цінністю результатів реалізації Проєкту є:

- підвищення якості надання соціально-педагогічної і психологічної допомоги всім учасникам освітнього процесу у подоланні соціально-психологічних наслідків пандемії COVID-19 у закладах освіти;

- покращання рівня професіоналізму працівників психологічної служби системи освіти;

- підвищення рівня професійної підготовки практичних психологів і соціальних педагогів;

- покращання взаємовідносин між учасниками освітнього процесу в закладах освіти, зокрема подолання явищ дискримінації і стигматизації, зниження рівнів конфліктності, ізоляції і самоізоляції в учнівському колективі;

- підвищення рівнів життєстійкості (резилієнс) в учасників освітнього процесу, що має призвести в кінцевому рахунку до покращання результатів освітньої діяльності.

5.4. Опис шляхів та способів подальшого використання результатів виконання Проєкту в суспільній практиці.

Результати виконання Проєкту у подальшому можуть бути використані:

- в професійній діяльності працівників психологічної служби системи освіти – практичних психологів і соціальних педагогів, які працюють в усіх типах закладів освіти;

- в роботі викладачів обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, які здійснюють підвищення кваліфікації педагогічних працівників і, у тому числі – працівників психологічної служби;

- в навчальній діяльності закладів вищої освіти, які готують спеціалістів за спеціальностями «практична психологія», «соціальна робота», «соціальна педагогіка»;

- в роботі громадських організацій, що надають соціальну і психологічну допомогу постраждалим від пандемії;

- науковцями, які досліджують шляхи і засоби підвищення якості надання психосоціальної допомоги постраждалим в результаті надзвичайних ситуацій і природних катастроф.

Примітка: Анотований звіт не повинен містити відомостей, заборонених до відкритого опублікування

Науковий керівник Проєкту

Директор Українського науково-методичного
центру практичної психології
і соціальної роботи

Віталій ПАНОК

(підпис)